

Tara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX. No 48
25 NOEMVRIE 1928

In acest număr: *Dela vorbe la fapte de I. Agârbiceanu; Nu moare Filipescu! de Octavian Goga; Nicolai Filipescu de General Averescu; Nicolai Filipescu și unitatea națională, fragmente din cuvântările rostite în timpul neutralității; Hronicul măscăriciului Vălătuc de Al. O. Teodoreanu; Domnia nerușinării de G. M. Ivanov; Starea de asediu de Alexandru Hodoș; Gazeta rimată: Mijloace de transport de Virgil Pițurcă; Insemnări: O chestiune cam încurcată, Scadența făgăduelilor, Ministrul la cafenea, Vagoane și automobile, Diurniștii, etc., etc.*

CLUJ

REDAȚIA: STR. N. IORGA No. 2. ADMINISTRAȚIA: STR. MEMORANDULUI No. 22.

UN EXEMPLAR 10 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Dela vorbe la fapte

În sfârșit, partidul național-tărănesc a ajuns în situația fericită, de a trece *dela vorbe la fapte*, *dela program la realizare*, *dela lipsa de răspundere a opoziției*, — așa cum e înțeleasă la noi de unii oameni, — la responsabilitatea partidului de guvernare. Venit la putere, — așa se spune cel puțin, — fără nici un obligament față de liberali, neavând nici un alt partid în colaborare, nici un om străin de partid în guvern, are deplină libertate să lucreze, în temeiul programului, a convingerilor, a capacității și a patriotismul său.

Are, pe de-o parte, libertatea de sus, și are o netăgăduită simpatie și încredere a marilor mase populare, cel puțin dincoace de Carpați. Așa că sunt date toate condițiunile pentruca guvernarea lui să fie realizarea integrală a unui program politic. Spunem realizare *integrală*, pentrucă numai *aceasta* a putut îndreptăți un partid politic să rămână zece ani în opoziție, și a putut legitima mai ales ultima efortare sinceră de a se ajunge la un guvern național sau de concentrare, — singurul, după părerea noastră care putea face față situației grele în care se găsește țara.

Cu realizare numai *parțială* a programului său politic, chiar dacă ar mulțumi factorul constituțional, și pe celelalte partide cari știu din experiență ce depărtare e *dela vorbă la faptă*, — *nu ar mai fi mulțumite marile mase populare*, sub presiunea cărora s'a instalat guvernul actual.

Realizarea parțială a programului său ar fi fost să ajungă în cei zece ani colaborând la guvern cu alte partide, părăsind din bună vreme opoziția stearpă, înlesnind formarea guvernelor

naționale de care România ar fi avut nevoie din primul an al unirii. Ani în șir am crezut că nu acest partid se pune în calea unui guvern al solidarității naționale, ci cel liberal. Dar refuzul din urmă, — la insistențele factorului constituțional, — pe care le credem sincere, — ne dă de gândit. Și explicarea refuzului nu o putem afla decât în intențiunea noului guvern de a ajunge la *realizarea integrală* a programului său. În cazul cel mai bun, cel mai ideal, aici suntem nevoiți să căutăm și izolarea lui în opoziție, când putea intra în colaborări, și refuzul de acum de a intra într'un guvern național.

Astfel prin însăși atitudinea sa partidul național va fi nevoit să năzuiască către realizare integrală a programului său, precum și prin credința ce a propagat-o în masele mari că singurul e în stare să schimbe situația de azi.

În definitiv acest întreg program se rezumă în schimbarea sistemului de guvernare. Nu schimbare de guvern, ci schimbare de regim trebuie să însemneze guvernarea actuală, de se poate ori ba.

Și aici vedem primejdioasa încercare la care va fi supus partidul național-tărănesc în actuala guvernare. Botezul de foc ce-l așteaptă va fi dintre cele mai necruțătoare.

Vina acestei extraordinar de grele situații o poartă el, în primul rând. Dacă dela unire până azi ar fi încercat să cunoască mai profund oamenii cu cari are să lucreze, împrejurările între cari va fi nevoit să acționeze la guvern; dacă și-ar fi dat seama din bună vreme că numai o *evoluție* și nu o revoluție, poate să însănătoșeze situația internă a României, fără zguduiri primejdioase; dacă de mult ar fi eșit din opoziție și ar fi căutat colaborări la guvern, azi nu ar avea pe umeri o responsabilitate atât de covârșitoare, azi ar fi putut governa, și între *marginile posibilităților de înfăptuire lente*, fără a se compromite, fără a-și pierde popularitatea decât în măsura pe care și-o pierde ori ce partid cu răspundere, guvernând.

Pe când așa, cu izolarea lui mândră pe de o parte cu așteptările irealizabile ale maselor legate de această guvernare pe de altă parte, — el *va fi silit* să lucreze *peste marginile posibilităților de înfăptuire date*, ajungând în faliment, — fie între posibilitățile date, și atunci se va pierde popularitatea de azi, ca și îndreptățirea izolării sale de până acum.

Să se aprecieze gravitatea constatării pe care suntem nevoiți să facem de pe acum: partidul național-tărănesc a afirmat mereu că trecutele guvernări au fost dezastruoase pentru țară; din ele au lervat *toate* relele de azi, în mentalitatea aceasta unilaterală și sectară au educat mulțimile, — dar nici o guvernare nu va fi fost așa de dezastruoasă în urmări, în *demoralizarea maselor mari*, cum va fi cea de azi, dacă rezultatul ei va *desiluzia mulțimii*.

Este bine, firește, ca masele mari să aibă mereu o nădejde în viitor, un om, un partid în care să creadă. Dar a ajuta ca această credință să treacă într'un fanatism sectar, și pe urmă a o *desamăgi complet*, constituie totdeauna o mare greșală politică.

Un partid politic conștient trebuie să țină în totdeauna seama în opoziție de ceea ce va putea realiza fiind la guvern, și nu-i poate fi permis să lase a-i trece peste cap așteptările mulțimii. Dacă îngăduie această prăpastie dintre aspirația maselor și posibilitatea de realizare, nu va plăti numai cu pierderea unei popularități, ci cu o imensă scădere a forțelor vitale ale nației.

Noul guvern va trece ușor peste alegeri. Masele mari abea cu prilejul lor vor putea să-i arate tot ce așteaptă dela el, — în mare măsură așteptări sămănate în sufletul celor mulți de însuși partidul dela putere în zece ani de opoziție. Greutățile lui vor veni abea când va începe să lucreze.

În spiritul maselor și al unor ideologi analfabeți ai partidului dela cârmă, ar trebui să urmeze imediat o „*tabula rasa*“, așa cum s'a scris, cum s'a vestit în adunări. De zece ani sectarismul de partid n'a putut recunoaște nici un lucru bun ce s'a săvârșit în România, nici o realizare.

În spiritul izolării, a propagandei de până azi, tot ce s'a făcut până acum, s'a făcut rău. Deci, urmarea firească, — ceea ce așteaptă masele mari — ar fi într'adevăr o „*tabula rasa*“, dela Constituția pe care n'au recunoscut-o, până la ... contribuțiile grele.

Dar va putea porni un guvern pe acest drum, pentru a fi de acord cu ce a vestit zece ani, și pentru a satisface masele ?

Vorbă să fie !

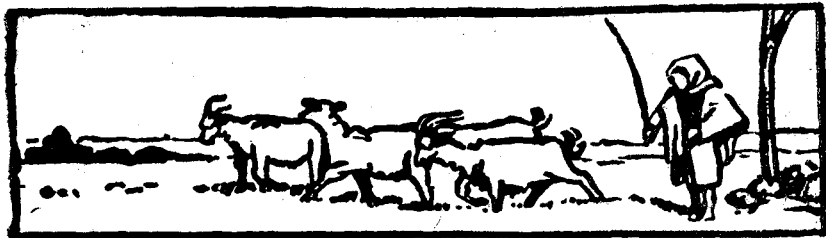
Doar întâiul act a fost jurământul pe Constituția nerecunoscută ! Al doilea înmulțirea ministerelor și a subsecretariatelor de Stat, pentru a cruța ... banul public; al treilea iscălirea convenției cu Germania, tratată și perfecționată de liberali, — pe care, ca și împrumutul, dacă-l iscăleau liberalii, declarau că nu-l pot recunoaște. Al patrulea : declarația că ministrul de Războiu are să decidă dacă e nevoie de cenzură și stare de asediu, — lucru pe care dacă l-au urmat până azi și alte guverne, — era motiv de ... asasinare a libertăților publice, și acum nu mai este, ci este actul cuminte al bărbatului de Stat !

Și ... celelalte vor urmă pe rând !

Vor urmă cu o necesitate inexorabilă, câtă vreme guvernul va fi la locul său și nu ne putem închipui că va fi lipsit de conștiința răspunderii, de dragul opiniei publice.

Deci cei cu „*tabula rasa*“ vor trebui să mediteze la sunetul sec al vorbelor, la distanța între ceea ce poți face având răspundere și ceea ce spui la gazetă sau în întrunirile populare.

I. AGĂRBICEANU

Nu moare Filipescu...

Dăunăzi, într'un spital, un ofițer palid, cu capul învălit într'un turban de bandaje, stătea ridicat în pat și povestea cu cei din jurul lui. Vorba curgea domolă, rară, cuvintele păreau că se plimbă dela bolnav la bolnav. Răniții ascultau duși pe gânduri și privirile lor rătăceau în albul tavanului.

— Eram toamna trecută pe front la Dragoslavele, — spune încercatul luptător, — când ne-a căzut în mână ziarul care anunța moartea lui Filipescu. Mi-aduc aminte, vestea neașteptată ne-a demoralizat grozav pe toți ofițerii din divizie. Mai mult ca Turtucaia... Simțeam că s'a dus omul care era al nostru, al ostășimei... Cu Nicu Filipescu murea un simbol de vitejie strămoșească, murea o concepție de viață anume potrivită parcă pentru vremea asta de luptă... Eram înfrânți de știrea că s'a dus, ni se părea că fără el noi am rămas orfani...

Aprecierea rănitului reflectă opinia unanimă asupra răposatului, care, astăzi e anul, a închis ochii la București... El are dreptate, așa gândim cu toții și spitalul și frontul și țara: mai mult ca ori când, Filipescu astăzi trebuia să trăiască...

Omul care va căuta să scrie cândva și să analizeze această viață sbuciumată, nu va avea un lucru greu de făcut, fiindcă în personalitatea lui Filipescu sunt numai linii drepte, fără cotituri. Ceiace-l va pune pe gânduri însă pe biograful analist, va fi scrutarea mediului și a vremii în care el a trăit, legătura lui cu societatea și cu moravurile curente ale zilelor noastre... Aici va fi greutatea: să creeze cadrul portretului, să-l justifice cu impulsurile prezentului...

În adevăr, cu trei veacuri în urmă, figura lui Filipescu, așa cum am cunoscut-o noi, s'ar putea așeza cu mult mai ușor. Pe atunci trăiau acești oameni dintr'o bucată, crezători în Dumnezeu și 'n puterea brațului lor, mari seniori patriarhali, tempera-

mente de viteji ale căror pasiuni violente angajau toate fibrele
cărnii... Rasa lor nobilă s'a rărit din ce în ce, sub apăsarea vea-
curilor tulburi la noi. Istoria tot mai nenorocită, domniile străi-
ne, cruzimea turcilor, intrigile fanariote, mesalianțele, clișeele
de cultură occidentală cu vremea, amestecul cu plutocrația par-
venită, — atâtea și atâtea împrejurări au intervenit ca să abată
din alvia veche sufletul boerimii noastre de baștină. Au reușit...
Icoana din bătrâni nu s'a mai perpetuat în copiile de mai târ-
ziu. S'a produs o psihologie nouă, un fel de mixtură complicată
de apus și orient, ale cărei origini cu greu s'ar mai putea apropia
de chipurile senine de ctitori zugrăviți pe pereții mănăstirilor
din Moldova și Țara Românească. Abia pe ici pe colo, ca o ulti-
mă protestare a unei tradiții pe doaga morții, pe la câte-o moșie
departe de sgomotul Bucureștilor, ori prin vre-un colț liniștit al
Franței, dacă mai trăia proiecțiunea postumă a aristocrației noa-
stre de demult...

Filipescu era o asemenea încarnație întârziată, cu deosebi-
rea că el nu s'a exilat la distanță, ca să se cufunde în contempla-
rea resemnată a vremilor apuse, ci a coborât pe arenă, unde trei
decenii și mai bine a lăsat urme neșterse. Cultura temeinică ce
și-o câștigase în occident l-a ajutat ca să-și făurească doctrina
numai, câtuși de puțin însă nu i-a falsificat sufletul care a pă-
strat intacte tiparele vechilor boieri. Cu acest suflet aprins și
pururi clocotitor el a sguudit neîncetat opinia publică a țării lui.
Concepția, politică, ideile conservatoare nu erau menite să-i asi-
gure o ceată mare de aderenți. Filipescu biruia însă prin farme-
cul particular al personalității lui din care se degajau atâtea as-
pecte frumoase ale trecutului nostru. Prin aceste el s'a introdus
în conștiința obștească și-a prins rădăcinile cele mai tari. Mul-
țimea nu l-a întrebât de teorii, într'o lume unde principiile erau
de obicei o marfă ușoară, l-a iubit însă fiindcă aducea în mijlo-
cul ei un fior din rezonanța veacurilor. Așa cum a fost și cum
nu s'a desmintit până în clipa morții, el a întrupat însușirile re-
zumativă ale rasei. Era iubit deci pentru patriotismul lui înflă-
cărat, pentru mâinile curate, pentru cavalerismul ce nu-l păra-
sta niciodată, pentru îndrăzneala cu care-și făcea singur drep-
tate, pentru exploziile de demnitate... De aceia în toate atitudi-
nile lui, fie că încerca o frondă politică, conducea o mișcare
electorală, ori asista la slujba unui parastas într'o biserică de
provincie, fie că se bătea în duel, arunca violențe de limbaj man-
darinilor parlamentari, ori fâgăduia o corecțiune corporală am-
basadorului german, — Filipescu pretutindeni își plimba roma-
nitatea de pur sânge... El avea spontaneitatea desăvârșită a ges-
tului, fiindcă se mișca slobod la el acasă...

În această reoglindire vie a caracterului național, cu atât
mai frapantă cu cât actuala societate conducătoare nu ni-l poate
da, este cheia popularității regretatului om de stat. Printr'o viață

întreagă de muncă neîncetată, printr'o serie de acțiuni remarcabile în trebile publice, Filipescu și-a acumulat marele credit moral pe care-l avea în fața întregii lumi românești. La toate acestea se adăuga interesul viu ce purta armatei, pentru care desfășurase o activitate deosebit de spornică în timpul scurt cât a trecut pe la Ministerul de Războiu.

E firesc deci că opinia publică a țării, tresărind din primele zile ale războiului mondial, și-a pus întrebarea: — Să vedem ce face Filipescu? Capitolul recent e cunoscut îndeajuns și nu trebuie să stăruim asupra lui. Știm cu toții, cum din acea zi de toamnă din 1914, când a intrat ca un rege în Capitală și până la Consiliul de coroană dela care a venit cu moartea în ochi, ca să ne spuie că trăim „ultima zi din România mică“ — acest suflet vijelios împins de bătrâneasca „vitejie direaptă“, a cutreerat cu flamura războinică toată țara, dela un capăt la altul. Dușman leal, el a vorbit răspicat dela început, firea lui respingea târgul, din fraza lapidară i se rupeau convingerile ca mari bolevani de granit. Istoria va înregistra această utilă operă de pedagogie națională, îndeplinită într'o vreme când aurul nemțesc scormonea atâta noroi în biata Românie neutrală...

Soarta a fost nedreaptă, și cu el și cu noi.

Filipescu s'a prăvălit tocmai atunci când rostul lui era mai indicat pentru viața noastră publică atât de săracă în personalități. Astăzi, în zilele de răscolire a energiilor populare, în perioada actuală de resuscitare a tuturor instinctelor de viață, când sufletele mari în cari încap patimile neamului ar putea radia căldura mult mai trebuincioasă decât socoteala măruntă a temperamentelor de funcționari, — astăzi ar fi fost adevăratul rol al mortului dela București. Avându-l în această pribegie, admirabila bravură a soldaților noștri își găsea exponentul natural și frontul civil resimțea de sigur îndrumarea mâinilor lui viguroase...

Cu toate aceste avem o consolare pe care ne-o dau tocmai învățămintele jertfelor de-un an de zile. Este faptul, că sufletul strămoșesc din care s'a desprins făptura lui trepătoare trăiește astăzi mai viu ca ori-când acolo în tranșee, unde se urzește gloria proaspătă a țării. Putem zice cu mângâiere deci că Filipescu nu moare și că după vărsarea de sânge el se va ridica mai puternic, pentru ca în noua așezare a neamului să perpetueze atmosfera de sacrificii și de înălțare morală în care ne punem nădejdea cu toții..

Iași 1 Octombrie 1917.

OCTAVIAN GOGA.

Nicolae Filipescu

— Cuvântare rostită la inaugurarea monumentului ridicat
la Focșani —

Prin bronzul neînsuflețit în fața căruia ne găsim, văd profilându-se chipul uriaș al regretatului meu prieten, Nicolae Filipescu.

Când se obține o mare victorie, recunoștința generală se distribuie cu multă dărnicie, de sigur și după merite, dar și după situațiunile ocupate sau după o sumedenie de alte mici împrejurări.

Astfel s'a întâmplat la noi. Înfăptuirea idealului național, eșită din războiul mondial, s'a revărsat în bucuria generală foarte legitimă, cu îmbelșugată generozitate, asupra multora, sub forma de titluri glorioase de: mari români, și de făuritori ai României Mari.

Entuziasmul se va răci, însă, încetul cu încetul și istoria obiectivă, din înălțimea faptelor scuturate de sentimentalism sau exagerațiuni voite sau nu, va așeza, în marea frescă a epopeii românismului, pe fiecare la locul ce-i revine de drept.

Am convingerea că pe această frescă se va desprinde, pentru ochii generațiunilor viitoare, măreața figură a lui Nicolae Filipescu în îndoita însușire: de în adevăr mare Român, și partaș neadormit și inimos la înfăptuirea unității naționale.

Am cunoscut întâmplător pe Nicolae Filipescu, pe când era primar al Capitalei. Nu bănuiam ca acea cunoștință, datorită unei împrejurări banale, se va transforma cu timpul într-o adevărată prietenie prin întâlnirea minților și sufletelor noastre, pe tărâmul sănătos al iubirii de patrie.

Prin 1905, pe când eram comandant de brigadă la Tecuci, mă întorceam de la Galați la reședința bripăzii. La Barboși s'a suit în tren N. Filipescu și am călătorit în acelaș compartiment

până la Tecuci. Intre trenul cu care venisem și acela cu care trebuia să și continue drumul, era o întrerupere de aproape două ore. A venit la mine acasă. Am avut deci, în total, prilejul să vorbesc pentru prima dată mai multe ore cu el.

Nu știu cu ce impresie s'a despărțit Nicolae Filipescu de mine, eu însă am rămas cu convingerea că am vorbit cu un om, care în vâltoarea pasionantă a luptelor politice, era stăpânit mai presus de toate de *ideia unității naționale*. Avea presentimentul realizării apropiate a visului nostru secular și vedea în armată factorul determinant al acestei realizări.

M'a invitat de vre-o două ori la moșia sa Pașcani din Ilfov și scopul acestor invitațiuni a fost a se informa de la mine de nevoile armatei. Ultima întrevedere a fost în iarna 1910, în ajunul schimbării guvernului și venirii sale în capul departamentului războiului.

L'am pus la curent cu reforma începută cu doi ani înainte și rămasă nedesăvârșită, din cauza lipsei de solitudine, de pe acele vremuri, pentru armată.

Nicolae Filipescu însă, imediat ce a fost numit ministru de Războiu a făcut în puținul timp cât a stat în guvern, mai mult de cât oricare alt ministru.

Cu toate dificultățile politice cu care a avut să lupte, deindată ce a simțit că situațiunea se încurcă serios în Balcani, în înțelegere cu Regele Carol și cu îndrăzneala care-l caracteriza, m'a adus în capul Statului major al armatei.

Am lucrat puțin împreună, căci a fost nevoit să părăsească guvernul, și nu a putut să se bucure de cât ca spectator de rezultatele obținute de armata noastră în 1913, rezultate datorite grijei lui de a o desvolta și înzestra cu cele necesare.

Figura lui Nicolae Filipescu începe să ia însă proporțiuni din ce în ce mai neîntrecute, din primele zile ale războiului mondial și au mers crescând până în ultimele clipe ale vieții sale.

Chiar de la început, fără cea mai mică umbră de ezitare, el a fost pentru intrarea noastră în războiu *alături de aliați*.

Considerațiunile sale politice erau de ordin sentimental. Instinctul rasei nu lăsa loc nici unei șovăiri. România nu putea să fie de cât alături cu puterile, cari proclamaseră principiul naționalităților și cu nici un preț alături cu puterile cari voiau să înăbușe veleitățile iredentiste.

L'a frământat mult ideia momentului de a intra în războiu. Am discutat împreună îndelung această chestiune; iar în urmă a scris chiar o broșură, în care a susținut părerea că: dacă nu am intrat dela început, a fost o mare greșală că nu am făcut aceasta după luarea Lembergului de către ruși.

Credința lui în victoria finală a puterilor aliate a fost nestrămutată. Ea s'a cristalizat mai ales în vremea unei lungi con-

vorbiri ce am avut în Septembrie 1914. După îndemnul său am reprodus elementele de căpetenie ale acelei convorbiri, în 6 articole cari s'au publicat în Octombrie 1914 în „Epoca“.

În cursul neutralității am avut numeroase întrevederi cu Nicolae Filipescu și în fiecare din ele se desvăluia tot mai mare sufletul său de patriot, în cea mai largă accepțiune a cuvântului.

Îmi va rămâne însă pentru întotdeauna întipărită în minte ultima mea întvedere cu el.

Era în luna Septembrie 1916, la sfârșitul operațiilor de la Flămânda.

Deși aproape în ajunul morții sale, a voit nu mai puțin să afle personal dela mine care era situațiunea.

În puține cuvinte i-am explicat primejdia ireparabilă, înaintea căreia au fost duse armatele noastre, cu ofensiva din Transilvania.

Atunci sguduit ca de un fior electric a strigat: „*Dați-mă să mă îmbrac, trebuie să merg la Rege. Eu am voit războiul, dar nu am voit dezastrul!*“

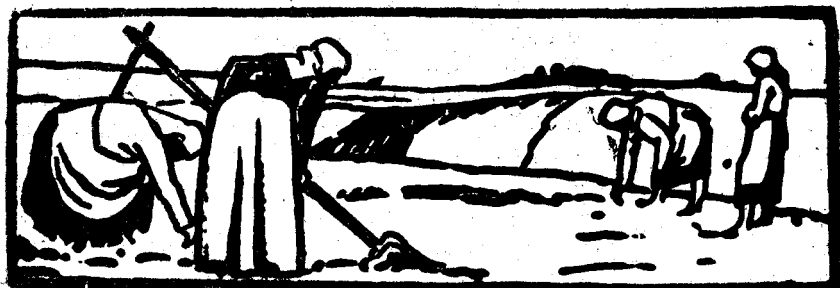
Doamna Filipescu s'a făcut că-i dă să se îmbrace, dar mi-a făcut în acelaș timp semn să mă retrag. Evident, acea supraomenească sfortare, al cărei resort era iubirea lui nemărginită de țară, a fost urmată de o subită sfârșeală.

Nu s'a mai dus la Palat și eu nu l'am mai putut revedea.

Nu l'am mai revăzut, dar amintirea acelei neîntrecute figuri de adevărat mare Român a trăit și va trăi neștearsă în mine, ca și în toți aceia care au avut prilejul sau îl vor avea în viitor, să o cunoască, proectată de strălucirea faptelor și a atitudinelor sale patriotice.

Nicolae Filipescu a fost cu adevărat un mare Român și locul său este printre adevărații făuritori ai *României Mari*“.

GENERAL AVERESCU

Nicolae Filipescu și unitatea națională

— Fragmente din cuvântările rostite în vremea neutralității
României —

Dorința mea e să intrăm în acțiune, indiferent de timp și de împrejurările de pe câmpul de război.

Și să vă spun de ce:

Am tot așteptat ca, măcar acum, să se dea drepturi românilor din Ungaria.

Totul a fost zadarnic.

După război, dacă Austro-Ungaria va eși învingătoare, românii de peste Munți vor fi distruși.

Austria nu s'a ferit să deslănțuiască războiul european, ca să strivească iredentismul sârbesc.

Austria — de-ar fi mâine învingătoare — va zdrobi pe ardeleni prin un regim de desnaționalizare. Iar Regatul Român va trebui ori să se supue, ori să declare război.

Deci, ori sugrumarea, cu propriile noastre mâini, a fraților noștri, ori război.

Eu prefer războiul și, mai bine de cât războiul peste un an, doi, singuri față de Austro-Ungaria, prefer războiul acum, alături de Franța, de Rusia și de Anglia, cu toate perspectivele de a ne împlini idealul național.

Vă făgăduesc să împărtășesc acest mod d'a vedeà aceloră ce mi s'au arătat partizanii unei politici de acțiune și cari par a nu mai vroi să se lase amăgiți.

* * *

În vremuri de desnădejde, când nici nu se puteau prevedea

prefacerile fundamentale ce vor schimba harta Europei, mulți s'au gândit, pentru rezolvirea chestiunii naționalităților, la o soluțiune ce se numeă Gross-Oesterreich, Austria-Mare.

Se credea că se va puteă înolcui Dualismul prin o Confederație, care va da tuturor naționalităților egală îndreptățire sub conducerea Austriei.

Azi, această idee a murit, dar s'a dat la iveală alta, care s'ar puteă numi Gross-Ungarn, Ungaria-Mare. Aceasta, în loc de egală îndreptățire, ar da egală asupraire naționalităților sub hegemonia maghiară.

Eu nu vreau ca cu mâinile mele să pui o singură cărămidă la acest edificiu al Ungariei-Mari, care va fi mausoleul sub care vor dormi somnul de veci aproape cinci milioane de români.

* * *

Precum rușii au testamentul lui Petru-cel-Mare, așa avem și noi testamentul lui Mihai-Viteazul.

Dela unitatea națională sub Mihai, trec 260 de ani până la Unirea Principatelor și 280 de ani până ce Unirea se împlinește în forma ei desăvârșită: Independența și Regatul. De atunci și până azi, abia 34 de ani!...

Trei secole, dar, ca să se zămillească statul român al Principatelor-Unite. Abia vre-o trei decenii însă până la noul popas, de unde va eși, credem, unitatea neamului. Prea puțin!

Cum ne-am pregătit de ziua mare a românismului, în această din urmă fază a istoriei noastre, îngăduiți-mi a spune.

Generația eroică își rezumase programul în cele patru puncte dela Divanul ad-hoc, din cari cel mai de seamă eră Unirea Principatelor. Nu pășesc însă și pe al cincilea: unitatea națională. Și bine a făcut. Ar fi comis o imprudență, căci vrăjmașii ce ar fi deșteptat, ar fi putut compromite totul. Apoi, ar fi întreprins o muncă peste puterile ei.

Sunt generații cari — ca arborii cari într'un an îmbelșugat dau fructele a trei ani și sleiesc rodirea anilor următori — au trăit, și au împlinit aspirațiunile mai multor generații.

Generația eroică trăise și izbândise cât trei generații. Mai departe orice năzuință i-ar fi părut o aventură. Deci, după Unire și Independență, ea își împlinise chemarea.

După ea a urmat o generație cuminte, care și-a mărginit aspirațiunile la aceasta: consolidarea internă a Statului român. Atunci se întemeiază „Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor“, care zice: „A venit vremea să pregătim unitatea națională“. Dela primele manifestări mai lămurile ale Ligei, lumea s'a alarmat. Am avut cinstea — și altă cinste mai mare n'am avut — să fiu membru în comitetul Ligei, pe vremea procesului Memorandului și țin minte cum eram tratați de dezmetici de către reprezentanții generației cuminte.

De atunci sunt abia 20 și ceva de ani. Timp scurt pentru cei ce știu că o înviere națională este rodul unor opinteli seculare, iar nu numai aparent efectul unei învățături diplomatice abile. Timp scurt pentru a creă o conștiință netedă a nouilor noastre țeluri, un program național clar, energii de oțel și putere de sacrificiu. Timp scurt, mai ales, spre a formă, pentru îndeplinirea unei opere de uriași, o tinerime rău pregătită de niște împrejurări neprielnice. Această tinerime își avea rădăcinile în epoca de oboseală care a urmat după îndeplinirea operii generației eroice.

Din această tinerime s'au ridicat mulți oameni cu mintea bine înzestrată, dar cu inima înstrăinată în școlile Apusului sau oameni nărași cu școala dela noi, care nu e școala marilor jertfe pentru neam.

În această școală studiul dezintereast a fost nimicuit de sistemul napoleonian, împins mai departe ca ori-unde aiurea. Titlurile universitare au ajuns valori, ca titluri de bursă, și școlile noastre s'au prefăcut în fabrici de postulanți.

Dela aceștia să ceri sacrificii pentru împlinirea idealului nostru? Și ne mai mirăm că sunt atât de mulți, cari nu pricep nimic din evenimentele de azi! . . .

* * *

Așcutați, ce se petrece azi în Transilvania:

Satele sunt pustii. Bărbații sunt la război. Ei au fost recrutați peste regulă și peste rând, altfel ca ungurii. Bătrânii și infirmii, cari nu erau buni de combatanți, au fost luați ca cărași. Femeile au fost duse la sapă de tranșee. Este depopulația sistematică. Vitele lipsesc și ele; nu mai are cine să îngrijească de ele. Deaceea, cele ce n'au fost rechiziționate s'au vândut. Foamea și-a făcut aparițiunea pe alocurea. Băncile românești sunt sleite. S'au ridicat cu sila și banii lor și depozitele particulare, pentru împrumuturile de război ale statului. Cu bani românești, cu sânge românesc se duce războiul contra cauzei românești.

600.000 de români, (într'o proporție pe care n'o găsim la celelalte naționalități), 600.000 de români au fost luați la război. La început, la mobilizare, 300.000 cari s'au compeltat cu zecimi de mii de rezerviști din România, cari s'au dus, după îndemnuri guveramentale, după sfaturile dlui C. Stere și ale altora, să moară pentru cauza vrăjmașilor lor. Apoi alți 300 de mii s'au ridicat ulterior prin diferite recrutări. Aceștia ar fi fost ai noștri, dacă știam să ne îndeplinim datoria la timp.

Toți aceștia au fost băgați în foc cu lozinca: „Să piară valahii“! Recrutați în mod excepțional, ei sunt întotdeauna puși în prima linie de foc.

Sunt regimente, cari au căpătat din cauza aceasta nume caracteristice. Așa, regimentul 23 din Sibiu se numește „Sturmregiment“, adică regimentul de asalt. Astfel, războiul pentru ro-

mânii din Tarnsilvania nu este atât lupta cu vrăjmașul, cât este exterminarea poruncită de cărmuitorii lor.

* * *

Ce este Regatul român fără Ardeal?

O absurditate geografică. O fâșie de pământ întortochiată și frântă în semicerc. Arătați această figură schiloadă unui copil de șapte ani și întrebați-l ce lipsește României? El, cu mâna lui agiamie, va trage linia ce împlinește cercul.

Iertați-mi peadntismul, dar știți că cercul e figura care, la circumferință mai mică, are suprafața mai mare.

Noi avem granița cea mai mare față de teritoriul cel mai mic.

Militărește, nu se poate mai rău.

Apoi, partea noastră e numai strâmtoarea dintre coama Carpaților și marea Neagră, drumul de trecere a migrațiunilor popoarelor.

De aci, toate durerile din trecut.

Așa dar, absurditate geografică, de o parte și fatalitatea istorică de alta.

La granițele actuale, suntem o țară fără viitor.

Spre a ne împlini aci rolul european, ne trebuie bastionul ce domină această pozițiune.

De aceea, țintim către cetatea naturală a Ardealului, către Acropola românismului.

Aci e centrul, aci inima românismului. Aci, într'un palat fermecat, zidit ca în povești, în vreuna din peșterile Carpaților, s'a adăpostit conștiința de neam. Din acești munți țâșnesc izvoarele râurilor noastre ce cară, spre șesul dunărean, în undele lor, suspinurile fraților. De aci, Șincai și Petru Maior ne-au trimis mărturiile obârșiei noastre latine. De aci au roit dascălii neamului, spre a trezi conștiința națională în vremurile de uitare de sine.

Secați izvoarele, nimiciti pe frați, ajutând victoria ungu-rească, și nu se va mai zice: „Românul nu piere!”

De aceea vrem Ardealul și nimic alt.

De aceea pot rezumă tot ce v'am spus, rostind și repetând acest singur cuvânt:

Ardealul! Ardealul! Ardealul!

* * *

Sunt mai bine de trei veacuri de când am cucerit pentru ultima dată Ardealul. De atunci, mai întâi în mod nedeslușit, apoi tot mai clar, fiecare român a trăit cu speranța că odată vom reface unitatea națională. Așteptam numai ocazia.

Eră să ne vie un om de geniu, capabil de a înrâuri Europa, cum a făcut-o Cavour, ca să porvoace ocazia? Ori, așteptam ca

mai curând ori mai târziu să se ivească dela sine ocazia? Nu știu, dar în fiecare suflet românesc zăceă credința că odată se va ivi momentul cel mare, că, de nu-l vom vedea noi, îl vor vedea copiii sau nepoții noștri. Și atunci, ne având alt merit decât de a fi stat la pândă, nu ne rămâne decât să prindem ocazia ce ne-o va trimite norocul. Și iată, că norocul ne-a ales pe noi. Austria intră în războiu. O coaliție o împresoară. Războiul e dus în numele principiului naționalităților. Pentru fiecare neam din Austro-Ungaria luptă un vecin. Rusia pentru cehi și ruteni, Serbia pentru sârbi, Italia pentru italieni. Singuri români din Ungaria sunt duși în foc și puși în prima linie din cauza noastră, a României, care însă, cum a zis Goga, petrece și nu vrea să știe de ei. Iar dacă amintim aceasta, ni se spune că vrem război numai de dragul lor. Ei da, îl vrem. Războiul se face pentru un incident de graniță, pentru o ofensă adusă unui ambasador.

În cazul de față trebuie să vrem războiul, cu toate riscurile lui, până la ultima centimă, până la ultimul om, până la ultima picătură de sânge. Altminteri e peirea neamului, e rușinea pentru acest Regat cu îndatoriri față de frați.

* * *

În urma unui discurs ca acela al d-lui Octavian Goga, care a răpit toate inimile, în fața unei săli convinse până la entuziasm, din care răsar întreruperi ca aceea: „Boerii să sune mobilizare“, care rezumă mai bine ca toate vorbirile gândurilor noastre, e imposibil d'a mai încerca să vă fac o demonstrațiune.

Vroiam să discut soluțiunile celor de altă părere ca noi.

Ce folos când sunteți atât de convinși?

Să ne mărginim la politica noastră.

Să ne strângem cu toții, dela cel mai mare la cel mai mic, dela Rege la ultimul țaran, îndreptându-ne spre unire prin unanimitate, în jurul singurei politice spre care inima ne îndreaptă, pe care dreapta judecată o dictează și pe care o impun împrejurările înfricoșate prin cari trecem.

Ce ne spun aceste împrejurări cărora trebuie să ne supunem?

Cronicarul zice că trăsnete și fulgere erau în cer când în Scaun s'a urcat Șerban-Vodă Cantacuzino.

Eră o prevestire.

Când pe Tron s'a urcat Regele Ferdinand, Europa eră zguduită de cel mai înfricoșat război din câte sunt pomenite de istorie.

E și aceasta o proorocie de ce va fi domnia de azi.

În vremurile furtunoase în cari trăim, nu cerem dela această Domnie nici bogăția și înflorirea din timpul lui Petru Rareș, nici iscusința diplomatică a lui Constantin Brâncoveanu. N'asteptăm dela Regele nostru să dea la lumină pravile înțelepte, ori să fie ctitor de biserici ca Matei Basarab.

Ursita lui e să ne dea vitejia.

Se vede că așa a fost scris să fie, și de aceea îi zicem:

— „Ești trimisul lui Dumnezeu ca să împlinești visul unui neam.

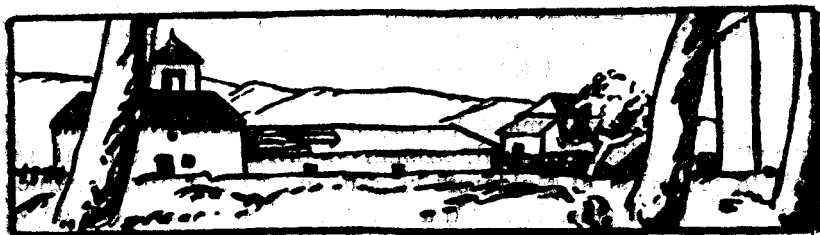
„Vei fi cel mai mare Voevod al Țării, împodobindu-te cu titlurile lui Mihai Viteazul: „Domn al întreg Ardealului al Țării Românești și al Moldovei“ și aducând pe deasupra strălucirea purpurei regale. Sau, răpus în cel mai suprem avânt de vitejie al neamului, vei fi totuși sfințit ca erou național.

„De nu va fi nici una nici alta, grozav mă tem că nici praf nu se va alege de Țară și de Dinastie“.

„De aceea mărire ce ți-o urăm, Sire, este:

„Să te încoronezi în Alba-Iulia, sau să mori pe câmpia dela Turda“!

Hronicul măscăriciului Vălătuc

— Fragment*) —

Și mai pe urmă ne-au închinat singuru împăratulu cu niște vin de-a lui dela Franțuji, care îndată cum au bătu cum au mărmuritu toți de beți bându de acelu vinu; și n'au mai știutu cum au dormitu în acea noapte și Domnulu și boerii.

Neculce.

Trecându vre-o doi ani de cându venise cu a doua domnie Aleco Vodă și odată cu elu pacea și voea bună în țara Moldovei, începuse lumea a mai uita de răotățile acelu omu zlobivă ce-au fostu Dumitrașco-Vodă, precum și de șugubinele și blestemățiile spurcaților de Greci, ce-au fostu la curtea lui, ce bine f-au zisū oamenii Iadulū Moldovei. Până și pe kir Panagake Balațatos îlū ertase boerii pentru toate pacatele ce-au trasū pe urma lui și rar se întâmpla vre-un boerū mai ciudos și păstrătorū la mânie să blesteme în barbă văzându-l pe uliță. Den partea lui Kir Panagake, știut fiindū că nu poate trăi omulū singurū, cât de bogatū, nu mai știa kirū Panagake ce-a face să se împace cu boerii. Nu zicu nimica, dar credū că mai multū de fudulie, că de sgârcitū era sgârcitū, dar de fudulū mai rar fudulū ca Greculū. Nu putea să vie Turcū puternicū în Ieși sau altū străinū mai de soi și făcea Greculū ce făcea și îndată îl poțtea la elū să-lū ospăteze și să-lū cinstească. Dar boerii se giurise să nu-i calce'n casă și nici la ei să-lū suferē, câtū murea Greculū de ciudă, mai alesū că Ismailū-Pașa neștiindu-lū se vede câtū de nelegiuitū aū fostū, l-aū întreatū pre cândū stau la

*) Din volumul cu acest titlu, apărut de curând în editura „Cartea Românească“.

masă: „Cum se face kirū Panagake că n'ai fostū aseară la masa domnească? Toți boerii erau!“ Zicea Tanase feciorulū ce slujea pre atunci la Grecū și mai pre urmă au eșitū, neplătindu-i Greculū emicliculū, să hi răspunsū Greculū că nevasta lui e camū bolnavă și nu poate sta târziu noaptea, iar dacă apucă a se duce undeva nu-lū mai lasă boerii să plece de multū ce-l iubescū. Mai stândū Turculū vre-o câteva zile în casa Grecului și văzândū Turculū că nici un boerū nu vine, ori că s'au priceputū Turculū singurū, ori să-i ih suflatū careva vre-o vorbă, dar nu l-au mai întreatū nimicū den partea asta pre Grecū.

* * *

Mihăiță Krâstea ce-aū fostū vornicū despre Doamna pre timpulū lui Ștefăniță Buzatulū și de două ori caimacamū în alte domnii, făcândū nunta de aur cu prea cinstita lui jupâneasă Ioana, venise la elū la sindrofie Măria Sa Aleco-Vodă cu înalt prea sfântulū Mitropolitū Ghenadie și toți veliții boeri.

După ce-aū statū la masă închinândū fiștecare, după cuviință, pentru Domnū și miri, plecândū Măria Sa Domnulū cu înalt prea Sfântulū Mitropolitū, s'au fost încinsū o petrecanie, spunū dreptū mai rar așa petrecanie, mai ceva ca una domnească. Adusese Mihăiță Krâstea, cu mare cheltuială, măscărici, pehlivani din Tarigrad, de se cruceau boerii cumū veneau mergândū pre mâni și aducândū tăvile cu pahare de vinū pre tălpi, câtū nu se clintea un paharū, nici se vărsa o picătură, ferita sfântulū. Fiindū petrecania în toiul ei, au făcutū Kostakelū una întrecândū și pre măscărici și nici nu-i de mirare că i-aū întrecutū pre măscărici, măscăriciū făcândū jocuri numai den mâni și den picioare, pe cândū elū și den vorbă. Și cum zicū, au așezatū Kostakelū trei măscărici precumū urmează: unulū în mâni, pre podele, altulū tot în mâni peste elū, cu mânile pre tălpile celuilaltū, sus în vârvū un harapū tot așisderea, iar elū, cu multă agerime s'au suitū cu picioarele pre tălpile acelui harapū, cerândū un clondirū de vinū și unū paharū. Svârlindu-i altū măscăriciū clondirulū și paharulū și prinzându-le Kostakelū din zborū, au prinsū a-și turna și bea, ținândū de-acolo o închinare în caraghioz, pentru fiștecare boerū câte ceva. Și spunândū elū multe care nu le putemū lungi, nemaiținândū minte, fiindū și io camū cu chefū, cândū au agiunsū Kostakelū de-aū băutū totū clondirulū, aū ridicatū paharulū și i-au zisū lui Iancu Vrăbioiu, baș-buluc-bașū, ce se întrecuse puținū camū multū și sufla din greu: „Nu mai sufla așa boer Iancule că s'or îmbăta și cei de prinpregiurū și-i mai mare rușinea pentru jupănese“. Ce nimerindu-se Iancu tocmai cu paharulū la gură și umflându-lū râsulū, aū improșcat Iancu totū ce avea în paharū, ajungândū până în poalele Ruxandei, vară-mea ce stătea de ceea parte a

mesei împotriva lui. Boerii se tăvăleau de răsă, iar Ruxanda nu s'au mâniată că nici nu putea a hire cu suparare așa ceva, la o zi ca aceea.

* * *

Totă schimbându boerii vinurile, care de care mai vechiă și infierbântându-se boerii în sofragerie de beți, i-au rugat Mihăiță Krâstea de binevoescă să iasă în polimari, să poftască ciubucă și cafele. Sculându-se boerii de la masă s'au dusă în polimari la răcoare, răspândindu-se jupănesele prin odău, iar în sofragerie rămânându numai câtă Kostkelă tij Burdulea căvitan ot Darabani, c'o cofă de Păhnești, fată mare, vorba lui Kostakelă: „Ce cofa câtă de plină și femeia câtă de goală, elă înapoiă nu dă“.

Stându boerii în polimari bea cafele și bându cafele vorbea. Din vorbă în vorbă au adusă Dumitrake aga vorba de Kostakelă zicându: „Pacatū că le ia Kostakelă toate în zeflemă că de n'arū lua toate în zefleme ar hi pututū să-l pue Domnū în Muntenia în locul Buftea“. Auzindū acesteia Balaban logofătulū se tot uita în pământū întorcându capulū și zice: „Dec!“ Ceia ce neauzindū Dumitrake aga, aū prinsū a-lū lăudare înainte zicându că mai rarū om telmizū câtă Kotakelă și bunū la giudețe. Zicea Dumitrake aga, ceia ce prea adevăratū este, că elū nu știe boerū să hi calcatū mai multă lume și ce-i dreptū c'au fostū Kostakelă până și în țara Kitailorū, care n'au mai fostū altū Moldovanū de-ai noștri, afară de mai demultū, unulū Milesculū Cărnulū, ce-i pomenitū în Letopisețū. Lăundându-lū Dumitrake aga înainte pe Kotsakelă, la fiștecare laudă făcea Balaban: „Dec!“ Ce totū lăundându-lū Dumitrake și totū făcându Balaban „dec“, s'au înciudat spatarulū Ieremia ce se afla lângă Balaban spunându: „Au nu-ți vine a crede Balabane că celū mai mintosū boerū e Kostakelă?“ „Iaca ba!“ face Balaban, îndesându tutunū în ciubucū. Scărbindu-se spatarulū i-aū zisū atunci: „cârtitorū te știū din tinerețe, Balabane, cârtitorū ai să mori!“ „Ehei, spatare, nu te pripi“, zice Balaban; „de-i hi văzutū ce-amū văzutū io alaltăsară la vie, n'ai mai vorbi așa!“ La acestū răspunsū atăta au zisū spatarulū: „Ira, Balabane, nici la petrecere nu-ți lași naravulū tău celū afurisitū! Mai slăbește-ne cu hărfelile tale!“ Dar Balaban ce avea vie zaplazū în zaplazū cu kir Panagake, au începutū a pōvestire că uzindū lăutari și chiueli în via Grecului, s'au uitat prin crăpătura zaplazului să vadă ce este și aū înlemnitū de ce-aū văzutū. „Kostakelă — zicea — juca sârba c'un parharū de vinū în dinți, de gătū cu kirū Panagake, de față fiind Caliopa ce se prăpădea de răsă și unū ticălosū de Turcū, căci ticălosū este omulū ce-și calcă legea și l-am văzutū cu ochii mei pre acel Turcū bându vinū, care legea lorū îi oprește“. Auzindū boerii una ca asta au rămasū cu ceștile în mână și cu gura cascătă, norocū că nu erau muste, că-i îneca, ferească Dumnezeu.

Numai spatarul nu părea a hi tocmai minunat de povestea asta, au că o hi știind ceva, au numai așa, că au și spus: „cine știe ce i-o hi pregătindū Kostakelū Grecului, că de buna lui plăcere nu credu io să hi mersū la vie“. „L-o hi solomonitū Grecoaica“, zice Mihnea Medelnicerulū. Să știi că asta trebuie să hie, făcură boerii. „Nu credū“ răspunse spatarulū, „aici trebuie să hie altū ceva la mijlocū.“ Ce să mai hie, spatare, zice Balaban, că era mai mare scârbă să-l auzi pre Grecū cum îi zicea pe nume și totū făcea jucândū:

*Iha, iha, iha, ha,
Iha Kostakelu, ha! " *)*

Fiindū Balaban ametitū de băutură și burduhănosū și vroindu să arete boerilor cumū juca Kostakelū cu Greculū, s'au împiedicatū Balaban în ciubucū, căzândū plăcintă. Intrândū tocmai atunci în polimari Burdulea și Kostakelu, și fiindū Balaban cu capulū sub scaunulū lui Dumitrake aga, cum avea Kostakelū obiceiū să vorbească 'n poezie i-aū tunant, pe locū, lui Balaban un stihū zicândū:

*Foaie verde castravete
Ce-ai perdutu logofete? **)*

Veselindu-se boerii atunci preste măsură și rāzândū că se țineau cu mânăle de pânțece, s'au sculatū Balaban, roșu la față ca un dracū de pre zidurile bisericii din Zlataust zicând: „Oi hi pierdutū io ce-oī hi perdutū, dar n'amū perutū încă rușinea să jocū sârba cu paharulū în dinți la via lui kir Panagake Balata-tos!“ Zāmbit-aū Kostakelū atunci, vorbindū așa: „Zis-aū Domnul către Toma: Ferice de aceia, Tomo, ce-au crezută fără să vadă. Veni-va vremea, Balabane, să zicu și io: Aferimū, logo fete, de aceia ce-au văzutū și n'au crezutū!“ La care amintindū Balaban de vorba logofătului Miron, de care s'aū mai pomenitū în Cap. I din această scriere, cum că „vederea singurā așează gândulū omului în adevărū“, au răspunsū Kostakelū, meșterū să întoarcă cele mai înțelepte vorbe în rāsū: „Bine, Balabane, te-oī chema și io la masa mea și ți-oī da Cotnarū domnescū să-lū guști cu vedearea, că noi ceștialalți l-omū gusta cumū știumū noi că se gustă vinulū. Ii rămānea domnia ta cu adevărulū și noi cu băutura și mai multū suparare n'a hi“.

AL. O. TEODOREANU

*) Strigătura de mai sus ne autorizează a induce că necesitățile ritmului făceau câte odată pe cei vechi să pronunțe în vorbire așa numitul u scurt.

**) Vezi nota de mai sus.

Domnia nerușinării

Civilizația cu toate mașinile sale electrice și cu toate vasele sale plutitoare în aer, nu ne poate mulge din groapa spre care ne-a împins mai cu seamă războiul. E desfundătura libidinoasă a senzualității celei mai fără măsură, spre care acest veac se apleacă să-i răsuflă aburii calzi. Sufletele se descompun. Inima ne e lăncedă, și fiindcă nu mai avem ochiurile de cer senin spre care își înălțau privirea de reculegere bunicii bunicilor noștrii, își face loc peste noi, tot mai încăpător, pornocrația.

Odinioară, Renașterea s'a mărginit să arate frumusețea eoapsei — nu a Madonei, ci a oricărei femei — și această eliberare dela creștinismul ascetic a fost aplaudată de enciclopediștii francezi ca o smulgere a duhului omenirii din cingătoarea si-hăstriei.

Evul mediu trebuie să-și fi avut pornografia sa, însă n'a cunoscut nerușinarea. După aceia încep povestirile galante, înzordonate parcă cu panglici parfumate, începe țesătura isprăvilor amoroase ale Feți-Frumoșilor, pe cari i-au văzut cronicarii și despre cari ne-au lăsat letopisește amuzante; și ți se pare că auzi hi-hi-hiurile cristaline ale unei lumi romantice și cavalereste, ce ar fi socotit drept crimă vulgarizarea unui gest sau a unei iubiri. Un veac întreg a răs și a adorat pe Francisc I regele Franței. Fiindcă el era totodată „le père des lettres“ și unul dintre regii cei mai amabili și cei mai galanți, și fiindcă declarase cu solemnitate regală, că o curte fără femei e un an fără primăvară, o primăvară fără roze, — toată generația lui se împodobi cu iubirea „rozelor“. Și iubindu-și fiecare roza, distins și frumos, fără atâțările și arătările revistelor de humor sexual, râdea fără răutate și de amorurile regești.

Franța pe atunci râdea singură și râdea nobil, deși Statul fu abandonat capriciilor ducesei d'Angôuleme. Râsul și finețea.

spiritului francez de pe atunci n'a crușat, lăudând mereu, nici pe Eleonora de Austria, femeia lui Francisc, cu cel mai mare farmec și cu figura cea mai seducătoare. Incorporarea ar fi putut fi orice, nu însă material de revistă.

Și vin pe urmă celebrele ameze: Anne de Pisseleu, cea care se chema Mademoiselle de Helly, și mai târziu ducesa d'Etampes, apoi Mademoiselle Chateaubriand, care stăpâni inima prințului și dela care obținu o sacrificare rivalei sale. N'a fost o rușine a veacului ca o femeie își dăduse în aristocratica sa inspirație titlul „la plus savante des belles, la plus belle des savantes“.

Și iubirile frumoasei Feronière! Și grațiile și strălucirea Diane de Poitiers, ducesa de Valentinois, metresa en titre a lui Henric al II, — care nu cunoscua boala, nu fu încercată de nici o sbârcitură violetă sub ochi și care triumfând peste fățarnicia zadarnică a veacului său, porunci să i se bată o medalie reprezentându-o pe ea, călcând în picioare Amorul, exclamând în latinește: „*omnium victorem vicit!*“

Pentru că în Franța toate favoritele au vrut să devină regine, șease amante ale lui Henric al IV au vrut să-i fie cel puțin soții: Gabrielle d'Estrées, Henriette de Balzac, Charlotte Desessarts au făcut să răsune cascade de răs în toată Europa. Mai târziu, societatea lui Ludovic al XV se infundă în moleșală, în corupție, în „galanterii“ degenerate și ajunse până la crimă. Trei surori fură iubitele titrate ale acestui „Rege Prea-Creștin“: Louise-Julie, contesa de Mailly, cea mai mare dintre ele, Pauline. Félicité, contesă de Ventimille și Madame dela Tournelle, Ducesa de Chateaubriand „aux grands yeux bleus“.

După Revoulția franceză începe răsul crud. Veacul al XIX e veacul cruzimii literare: La început, imediat după ghilotinarea lui Robespierre, Saint-Just și șchiopul Couthon, se deschid sa-loanele thermiodriene, unde lumea râdea amestecând toate laolaltă: și decolteurile doamnei Tallien, romantismul ghilotinat al doamnei Roland, amica revoluției, și trufia Mariei Antoinette și revoluționarismul lui Philippe-Egalité, văr prim cu regele decapitat. Se zdrobiseră medaliile aristocrației și ale clerului — și societatea franceză văzu parcă un cadavru dezvelit. Se râdea de întunecata figură a funcționarului de la institutul topografic, tânărul locotenent Napoleon, sfiosul amant al văduvei dna de Beauharnais — pereche care mai târziu deveni împărat și împărătească a Franței.

Burghezia, veni cu răsul său, altul decât până acum și decât al burgheziei verzi de acum.

Ea răsé de sufletul omenesc și desămăgirile instinctului. Balzac scrie „Comédie humaine“, Zola „La bête humaine“, iar mai târziu din lipicioasă poftă a unui bătrân, din amorul lui pentru un papuc de cameristă, O. Mirbeau scrie, crud, ciupind par'că cu unghiile rănilor societății: „Memoriile cameristei“ sale. Eru-

salem lansează — pentru ca proștii să râdă și cei cumiți să plângă — „Felinarul roșu“. Ajungem până „la Garçonne“ a lui V. Margueritte, până la „Sanin“ al lui Arțăbașev, până la „Bordelul“ lui Cuprin. 400.000 de volume din „La Garçonne“ arată tot atâtea atenții angajate, tot atâtea inimi pasionate.

Această literatură e crudă, dar e socială, nu e pornografică, pentru că autorul încă nu și-a întors cu totul fața de la idealul social, dela chemarea artei.

Pornocrația, adică domnia nerușinării — aceea care s'a întronat astăzi, a fost inaugurată de concepția de gustul, de slăbirea nervilor, de propria decadentă a celor ce „creiază“: scriitori, compozitori, dansatori, pictori. Nu e scriitor acela ce tipărește nerușinări compacte, nu e compozitor acela ce găsește o melodie ca să exprime un neastâmpăr sexual, n'are grația și svelteța clasică dansatorul de astăzi ce în piscării spasmodice, reprezintă pe scenă lucruri ce se petrec, cu solemnă intimitate, sub plapome legale. Nu e pictor acela care confundă în reprezentarea sa și în domeniul inspirației sale — distincția liniei cu căldura îndemnătoare a nudurilor. Creațiunea de astăzi, cu puține excepții, s'a pus în serviciul erotopatiei de după războiu.

Constatările practice îți sfășie sufleul: unui jazz-band îi corespunde o revistă pornografică, o vulgară scenă de împreunare. Aproape toată energia celor ce scriu s'a încordat ca să ne dezvelească în întregime, ca să ne arate goliciunea. Glumele obtuze, neînsuflețite, pornesc dintr'o atâtare morbidă ca să trezească o toropeală rău mirositoare. Luați revista umoristică: ea e acum o răusflare a poftei de a arăta împerechieri între oameni, cu toată conștiința nerușinare a unui cult fallic. . . Bunicii noștri au știut să râdă. În povestirile lor udate de vin mirositor, și învăluite în fum de narghilea, apăreau și întâmplări ce nu se cuvin spuse unei domnișoare de pension. Dar cu câtă decență! Cu ce pitoresc! Cu ce răs sănătos! Și scrisul acelor vremi, când trecea pe lângă episoade cu frunza de viță, cum știa să nu ofenseze nimic, cum se ferea să nu ne umilească amorul propriu de strănepoți ai lubricelor maimuțe!

În epoca mea, a pornocrației acesteia, decâte ori prind, mai ales pe ziaristul tânăr, care și face intrarea în viață infectând împrejmuirea, ca pe un țigănuș colportor al atâtor și atâtor nerușinări . . .

G. M. IVANOV

Starea de asediu

Guvernul actual a făgăduit ridicarea stării de asediu în întreaga țară. A fost silit însă, la intervenția factorilor răspunzători, a căror misiune nu e legată de fluctuațiile sufragiilor electorale, să mențină această măsură excepțională de-alungul frontierelor noastre, pe o lățime de cincisprezece kilometri.

Apărătorii democrației integrale nu sunt, prin urmare, decât pe jumătate mulțumiți. Menținerea ordinii a fost garantată, totuși, la extremități. Bucuria presei din strada Sărindar n'ar fi fost deplină decât în cazul când s'ar fi renunțat și la această măsură de siguranță, declarată cu totul necesară de organele militare.

Impotriva stării de asediu, se găsesc argumente destule, și e mai mult decât sigur, că, dacă destinele Țării Românești ar încăpea, Doamne ferește, pe mâinile dlui C. Grauer dela „Dimineața“ sau ale dlui Albert Honigman dela „Lupta“, oricare din acești doi patrioți (mai presus de orice bănuială), ar desființa-o. Pentrucă starea de asediu nu a adus țării niciun folos, dar, — zic adversarii ei, — i-a făcut și-i face mult rău înăuntru și în afară.

Ca și când s'ar găsi cineva, adăugăm noi, care să creadă, că starea de asediu, oriunde s'ar aplica ea, supără întru câtva pe aceia, cari sunt sincer legați de ideea statului român, și ca și când străinătatea s'ar încumeta să ne adreseze vreo imputare, pentrucă știm să păstrăm ordinea între granițele noastre, ferindu-le de orice turburare.

Dintr'un singur loc ar putea să ne sosească un asemenea re-

proș. Dela Moscova. Să ni-se de-a voie, însă, să nu-l luăm prea în serios...

Nimeni nu tăgăduiește faptul, că starea de asediu e un regim excepțional, și prin urmare provizoriu, care n'are darul să placă nimănui; nici celor cari îl aplică, nici celor cari îl suportă. E, dacă voiți, un rău necesar. Că e un rău, s'au însărcinat să argumenteze toți iubitorii de libertate și toți apărătorii democrației. Că e încă necesar, poate vedea orice român, care înțelege interesele apărării noastre naționale.

Starea de asediu nu e făcută de altfel, pentru populația românească, liniștită, care trăiește în respectul legilor țării, și care nu reprezintă nicio primejdie pentru menținerea ordinii înăuntru. Starea de asediu e un scut de apărare împotriva amenințărilor din afară. Ce folos am avea, dacă am nega (cum fac unii) existența dușmăniilor cari ne înconjoară? Intrucât e ferit de primejdie struțul, care își bagă capul în pământ, ca să nu-și vadă pieirea?

Nu ni se poate recomanda acest fel de apărare. Ce reputație ar merita să aibă un stat, care ar privi cu nepăsare la atentatele puse la cale împotriva unității sale organice, fără să se gândească să se apere, fără să știe să preîntâmpine distrugerea? Sunt împrejurări. Când îngrădirea într'o oarecare măsură a libertăților publice e singura formulă salvatoare, căci, renunțând la această severă intervenție a principiului de autoritate, urmează imediat, ca o consecință fatală, anarhia. Gândiți-vă la soarta Rusiei de astăzi, provocată de slăbiciunea aceluia palavragiu al democrației integrale, revoluționarul cabotin care a fost Kerenski. Evenimentele își au învățămintele lor, pe cari nu trebuie să le ignorăm. Dacă acest Kerenski, care a proclamat libertatea absolută a cetățeanului de a fi credincios sau nu unui regim politic, ar fi ținut mai strâns în mâna sa frânele guvernării, împiedicând prăbușirea patriei sale pe povârnișul bolșevismului, regimul dictatorial al Sovietelor, (care a știut, totuș, să-și înecă adversarii în sânge), ar fi fost o imposibilitate.

România nu dorește să treacă prin această experiență. Ei nu-i e îngăduit niciun moment de slăbiciune. Intrucât, deci, starea de asediu poate să fie, în anumite regiuni dela periferia românismului, un act de apărare, niciun guvern cu răspundere nu va consimți să renunțe la o măsură vremelnică, dar evident, folositoare.

Și, pentrucă e vorba de starea de asediu, ținem să lămurim adevărul, că nicăiri *țărănimea* nu s'a plâns împotriva rigorilor unui regim excepțional, de pe urma căruia ea nu a avut nicio neplăcere de îndurat.

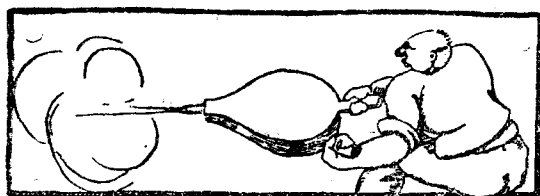
Victimele, și prin urmare adversarii înviersunați ai stării de asediu, sunt toți agenții dovediți ai propagandei străine, toți ațâțătorii războiului civil, toți combatanții bine căpușiți cu fon-

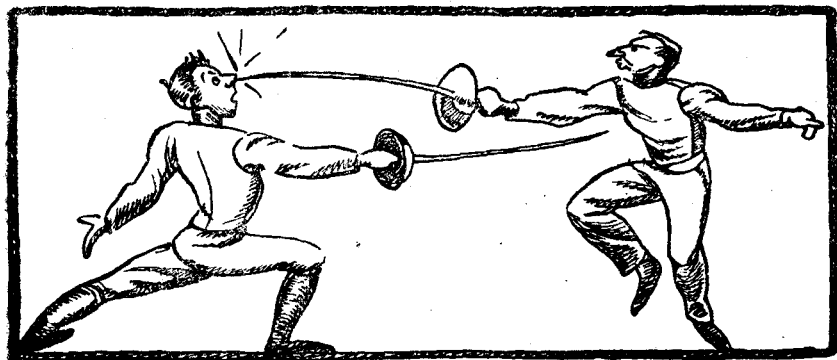
duri ai revoluției sociale, cari din pirma zi a guvernării național-tărăniște și-au trimis telegramele lor de felicitare d-lui Iuliu Maniu, invocând ajutorul acestuia împotriva persecuțiilor, pe cari le-au suferit până acum.

Poftitor de cât mai multe voturi, guvernul actual s'ar fi pre-tat la o totală fraternizare, dacă n'ar fi fost oprit la vreme. Țara fierbe în miezul ei, amenințată de spectrul dezordinei, adr i-a mai rămas cel puțin o crustă portectoare în jurul granițelor. Cu atât ne mai apărăm în fața valului dizolvant, care își face drum spre noi. Incă odată, supremul nostru reazim în fața unei cârmuiri demagogice rămâne armata.

O spunem limpede, fiindcă viitorul apropiat ne va dovedi câtă dreptate avem.

ALEXANDRU HODOȘ

GAZETA RIMATA

Mijloace de transport

Guvernul actual a anunțat suprimarea vagoanelor ministeriale și desființarea automobilelor.

*Propagandiștii democrați
Umblând hoinari atâtea zile
Cu drumurile sunt dedați,
Ei nu râvnesc automobile.*

*Cu traista'n băț, din sat în sat
Cohortele electorale
Pășeau... Dar nimeni nu le-a dat
Vagoane ministeriale.*

*Jos parvenita limuzină
Și confortabilul salon!
Ei n'au nevoie de mașină,
Lor nu le trebuie vagon...*

*Priviți în zare cum se șterge
Un lung și pitoresc convoi,
E Mihalache care merge
La minister, cu patru boi.*

*In urma lui vine Halippa
Intr'o trăsură cu un cal,
Trăsura fuge lipa-lipa,
Birjarul e un fost muscal.*

*Mihai se plimbă cu naveta
Din orice gară'n orice port,
Iar Sever Dan cu bicicleta
In parc la Buftea face sport.*

*Mirat, că se găsește-acolo,
Spre Orăștie, Aurel
Visează'n carul lui Apollo
Cu nouă muze lângă el.*

*Voivodul Vaida stă călare,
Impintenat și prea fălos,
Pe fondurile bugetare.
Iar Bocu a rămas pe jos.*

*Pe valuri zboară înainte
Intre putere și norod
Chiar scumpul nostru Președinte,
Cu fundu'n două bărci, comod...*

*Echipamentu-i cam subțire,
Deși vâslașu-i excelent.
De-aceea spun, să nu vă mire
De s'o 'ntâmpla vreun accident.*

*Din cauza unui macagiu,
Bietul Vintilă-a deraiat.
Guvernul domnului Maniu
Are să moară înecat!*

VIRGIL PIȚURCĂ
subsecretar de stat al departamentului
miniștrilor fără portofoliu

INSEMNAȚI

O chestiune cam încurcată. — Am citit manifestul electoral al partidului liberal fără să încercăm vreo surprindere. Sunt în el aceleași fraze goale și stereotipe, pe cari le auzim cu prilejul fiecărui eveniment politic mai important. Partidul liberal nu se poate tămădui cu niciun preț de ideea fixă, care-l face să se prezinte ca autor al tuturor actelor istorice din România ultimilor șaptezeci de ani.

În frământarea, pe care o vedem desfășurându-se acum înaintea ochilor, n'avem cel puțin răgazul să discutăm întrucât această susținere e adevărată. Prezentul ne chiamă cu probleme atât de turburătoare, încât certificatele îngâlbănite de vreme ale unui trecut contestabil din multe puncte de vedere nu mai constituie un titlu suficient pentru mântuirea țării din încurcătura democrată în care a intrat.

Iată pentruce, ni se par mai interesante pasagiile unde ni se vor-

bește despre situația actuală. Partidul liberal a devenit, dintr'odată, foarte blând în aprecierile lansate față de adversarii săi de moarte, cari dețin în momentul de față puterea. El se ferește, tot astfel, să arate, sincer, care îi este partea de răspundere în felul cum s'a agravat criza politică prin formarea guvernului prezidat de d. Iuliu Maniu. S'ar zice, că transmiterea puterii s'a făcut în cele mai normale condiții de continuitate, de bună voie și cu inima ușoară!

Această impresie ni s'a întărit oarecum, analizând cu toată atenția necesară pasagiul în care se pomeneste despre tratativele financiare ale fostului guvern, folosite de guvernul actual. În primul rând se pomeneste despre convenția cu Germania, pe care partidul liberal o anunță ca pe un succes al său, ratificat de guvernul actual. Nu știm dacă greșim, dar ni se pare că întreagă această chestiune are nevoie de unele explicații. Zilele

trecute, când gazetarii din București s'au înfățișat în cabinetul d-lui Mihai Popovici, ministrul Finanțelor, doritori să li se confirme succesul liberal trimbițat de oficioasele guvernului național-tărănist, d-l Mihai Popovici a răspuns rușinat, că nu poate da nicio deslușire până ce nu va examina el însuși textul iscălit fără știrea sa.

De atunci, nu ni s'a mai servit nicio lămurire. O fi isprăvit d. Mihai Popovici lectura faimoasei convenții? Va fi ea ratificată, ca o moștenire bine-venită a fostului guvern liberal (atât de hulit), sau va fi anulată, după ce a fost prezentată ca un prim triumf al actualului guvern peste hotar? O precizie ne ar fi de dorit, și iată de ce. Nu se poate tăgădui, că problema financiară domină astăzi toate celelalte preocupări tehnice ale unei cărmuiri prevăzătoare. Ei bine, ni se pare foarte firesc să întrebăm: Care a rămas politica partidului național-tărănesc în această privință? Mai este el partizanul acelei „tabula rasa”, anunțată cu o cunoscută furie opoziționistă, sau s'a cumițit, de îndată ce a venit la putere, în urma unor aranjamente secrete, și deci angajamentele liberale au devenit dintr'odată sacro-sancte?

D-l Mihai Popovici ar putea să dea unele explicații în această direcție. Dar va prefera să tacă, fiindcă, potrivit unui vechi proverb, tăcerea e de aur, mai ales pentru miniștri de Finanțe.

Scadența făgăduielilor. — Noul ministru al Agriculturii, fostul învățător Ion Mihalache, a publicat deunăzi în ziare un anunț foarte ciudat. Cetățenii agricultori au fost înștiințați, că ușile ministerului s'a închis pentru orice plângere sosită dinafară. — „Suntem atât de ocupați cu treburile departamentului (are aerul să spună d. Ion Mihalache), încât nu mai avem vreme de pierdut cu păsurile fiecăruia”. Din demagog gata totdeauna să pună urechia la inima poporului, fruntașul național-tărănist s'a transformat în specialist inabordabil, care nu primește să fie turbu-

rat în liniștea cabinetului său de studiu.

Iată o metamorfoză, care ne dă mult de gândit. Să te ferească zeii democrației de tribunii, cari ajung consuli!...

Nu e nicio lună, de când membrii de astăzi ai guvernului cutreerău țara dela un capăt la altul, promițând a doua expropriere a moșiilor și împărțirea, până la cel din urmă copac, a pădurilor. Nu există sat de suprafața României, unde să nu se fi semănat o nădejde, unde să nu se fi luat un angajament. Se înțelege, că acum oamenii au venit să ceară îndeplinirea celor făgăduite. A sosit scadența, și creditorii se prezintă cu hârțile în regulă, asaltând scările ministerelor cu jalbele 'n proțap.

Asediat din toate părțile, d. Ion Mihalache își inchipuie că scapă rugând pe năvălitori să-l lase în pace. A mobilizat pe aprozi, a ferecat ușile, și, hotărât cum s'a arătat de a desființa automobilele inutile, va trebui să circule ferecat în căptușala de oțel al unui tank protector, ca să scape de bombardamentul clienților nesatisfăcuți...

Dar, mulțimea nu vine să ceară decât aceea ce i s'a spus că i se va da. În judecata sa simplistă, ea a privit aducerea la putere a partidului național-tărănesc ca o contra-semnare a angajamentelor pe care acest partid le luase pe vreme de opoziție. De aceea, dacă d. Ion Mihalache n'are timp să primească pe postulanti, aceștia se întorc acasă mai îndârjiți de cum au venit în Capitală, se strâng în cete înarmate, procedând singuri la a doua expropriere și la împărțirea pădurilor.

Nu spunem bazme. Ni s'au semnalat până acum nenumărate asemenea cazuri, în nordul Ardealului, în județul Roman, în Oltenia. Tărănii au strâns până și recolta acestui an, aflată pe proprietăți, împărțând-o între ei. Așa a pățit, de pildă, fostul vice-președinte al Camerii, d. I. Manolescu-Strunga, pe moșia căruia s'a operat mai cu plăcere decât oriunde, dumnealui fiind un milionar liberal.

Governarea național-țărănistă debutează, deci printr-o acțiune de ură a sufletelor și de confiscare a averilor, pe care nu poate să o stăvilească, chiar dacă ar voi. Deocamdată însă, în preajma alegerilor, nici nu se gândește la așa ceva. Jandarmii au ordin să nu intervină nicieri. Mulțimea a simțit, că e lăsată să-și facă de cap, și, bineînțeles, profită de prilej. D-l Iuliu Maniu surâde feciorelnic, declarându-se apărător al libertății, iar aghiotantul său dela ministerul Agriculturii, fostul învățător dela Topoloveni, s'a închis în cabinetul său ministerial, unde zgomotul anarhiei de afară nu pătrunde.

Ne întrebăm însă: Alții nu văd primejdia și nu cred că au ceva de făcut pentru stăvilirea ei?

Ministrul la cafenea. — În ziua când d. Iuliu Maniu a luat în primire destinele României-întregite, pentru întemeierea căreia a dat atâtea lupte în armata austriacă, a făcut cunoscuta declarație democratică: — „Guvernul actual va lucra cu ferestrele deschise...” Bucuria confratelui Albert Honigman n'a fost mică. Un guvern, care lucrează cu ferestrele deschise nu mai silește pe reporteri să asculte pe uși.

Mulțumită acestui fel de a lucra, lumea a știut dela început toate tainele de familie ale partidului de curând instalat la putere. Așa a fost și cu supărarea d-lui Sever Bocu. În temeiul serviciilor sale electorale bănățene, d. Sever Bocu era candidat la departamentul Cultelor și Artelor, pe care voia să-l reorganizeze cu vechia sa cucernicie religioasă și cu adâncă sa pregtărire artistică. Dar șeful a dispus altfel. Chibzuind că d. Aurel Vlad dela Oraștie e neasemănat mai bisericos și are mai dese raporturi spirituale cu cele nouă muze, i-a încredințat, fără prea multe ezitări, departamentul respectiv, iar d. Sever Bocu a fost trecut pe intermediabila listă ca ministru al județelor Timiș, Caraș și Severin, cu sediul la Lipova.

Jicnit în cele mai legitime aspi-

rațiuni ale sale, d. Sever Bocu, destinat încă din leagăn unor înalte demnități reprezentative, s'a răsvrătit și a refuzat să se așeze pe strapontinul ce i se oferea. La ora când d. Sever Dan își îmbrăcase fracul, îndreptându-se cu pas ușor spre automobilul ministerial care-l aștepta la scară, d. Sever Bocu se găsea în sacou cenușiu la cafenea „Capșa”, unde, în mijlocul ziaristilor, tuna și fulgera împotriva tovarășilor de luptă, cari fuseseră atât de ingrați cu meritele sale. Lumea se adunase împrejur, roată, amuzată de neobișnuitul spectacol al ministrului, care, în loc să fie în momentul acela la Palat, pentru depunerea jurământului, era la șvart, pentru desertarea necazurilor.

La un moment dat, când un trimis al d-lui Iuliu Maniu venise într'un suflet și (într'un Buick) să-l convingă să iasă din cortul lui Achile, s'au schimbat următoarele replici:

Trimisul d-lui Iuliu Maniu (șoptind). — „Domnule ministru, vă rog, sunt cu mașina afară, toți domnii miniștri vă așteaptă, înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul a întrebat de trei ori de dumneavoastră.... E o situație penibilă, să mă credeți.... Nu se poate constitui ministerul....”

D. Sever Bocu (foarte tare, ca să-l audă toți). — „Nu vreau să știu.... Faceți ce știți.... Eu mă retrag din partid.... Vă dau dracului.... (Strigând chelnerul, care trecea spre mesele din față cu două cafele turcești) Titule, dă-mi o coală de hârtie să-mi scriu demisia....”

E de prisos să vă mai spun, că a două zi, d. Sever Bocu s'a mai potolit. Nu și-a mai prezentat demisia, pe care o scrisese cu atâta parapon pe măsuta de marmură dela „Capșa”, și a primit ministerul Timișului, Carașului și al Severinului. La aceeași masă, două zile mai târziu, adunase în jurul său pe toți ziaristii disponibili pentru o consumație, expunându-le importanța sa misiune de apărător al intereselor unei provincii, care n'a avut parte până acum de un

departament special. D. Sever Bocu a descoperit că Banatul avea nevoie de serviciile sale... Chelnerul Titu, martor al furtunei de ajun....

Iată avantajele unui regim cu ferestrele deschise. Când oficioasele guvernamentale au dat de veste mulțimii nedumerite, că d. Sever Bocu a depus jurământul cu oarecare întârziere fiind indispus, toată lumea știa subț ce formă se înfățișază indispoziția, căci o văzuse manifestându-se la cafenea...

Vagoane și automobile. — Demagogia s'a priceput totdeauna să făgăduiască ceea ce nu poate să realizeze. Din asta trăește și prin asta o să moară. În tierbera potei după putere, toate bunătățile pământului sunt împărțite, toate reformele simpaticе mulțimii sunt enunțate. Dar, după câteva luni de cărmuire confortabilă, lucrurile se schimbă. Zadarnic așteaptă poporul împlinirea minunilor promise. Nu curge lapte și miere de nicăeri. Viața se desfășoară cu aceleași amărăciuni și cu aceleași mizerii. Ba, parcă treburile se incurcă și mai rău!

Partidul național-tărănesc știe soarta care-l așteaptă. De aceea, a încercat să introducă o inovație, practicând mai departe demagogia de pe fotoliile guvernamentale, pe cari le-a cucerit cu ajutorul apetiturilor stărnite dealungul străzilor României-întregite. Cunoașteți, desigur, povestea cu desființarea automobilelor diferitelor autorități și cu suprimarea vagoanelor ministeriale. Presa democrată din strada Sărindar a avut grije să anunțe țării întregi, cu care are un însuflețit contact cotidian, că în cel dintâi consiliu de miniștri, mai înainte de a se discuta problema stabilizării și șansele împrumutului în străinătate, s'a hotărât vinđerea la licitație a tuturor automobilelor și scoaterea din circulație a tuturor vagoanelor ministeriale. Printr'o inovație genială, rășărită, desigur, din priceperea în materie a d-lui Mihai Popovici, s'a descoperit cauza pentru care încășările publice au mers rău sub ultima guvernare liberală. De vină

era risipa care se făcea cu aceste vehicule moderne, mult prea costisitoare pentru o țară mică și săracă ca a noastră.

Vistiernicul cel nou a făcut repede socoteala, pe scoarțele unui vechi tratat de aritmetică, pe care-l avea la îndemână. Cu economia realizată dela automobile și vagoane, s'ar putea plăti în decurs de câțiva ani toată datoria României, fără să mai fie nevoie să se încaseze dările cele grele, a căror ștergere partidul național-tărănesc a avut prevederea de a promite încă din opoziție. Deci, membrii cabinetului prezidat de d. Iuliu Maniu s'au angajat să vie la minister pe bicicletă și să circule pe c. f. r. cu personalul, în clasa III-a.

Vreți să spuneți, poate, că o asemenea hotărâre s'ar fi putut lua în tăcere, că nu era de neapărată nevoie să fie trâmbițată la gazetă, și că astfel cum s'au petrecut lucrurile știrea seamănă grozav a reclamă electorală. Suntem de acord. Cine ar curajul, însă, să repropoze unor oameni ai poporului contactul lor cu cititorii confratelui Kalman Blumenfeld?

Alteceva ni se pare mai interesant. Cum s'ar zice epilogul. Nu numai că automobilele nu s'au desființat, dar, din pricina, nesfârșitului număr de noui miniștri fără portofoliu va trebui să se efectueze alte comande. Nu i se poate cere unui boer de pur sânge ca d. Voicu Nițescu să circule cu tramvaiul, câtă vreme tot Brașovul știe, că distinsul fruntaș s'a născut pe pernele unui elegant „Hispano-Suiza” de patruzeci de cai putere... Nu numai, că vagoanele ministeriale nu s'au suprimat, dar, fiindcă aceeași miniștri fără portofoliu n'au niciun sediu bine definit, ei, s'au instalat în saloanele pe roate și circulă pe tot întinsul țării, ca să se aple în treabă. Sever Bocu, ministrul Banatului, primește audiențe în gara Chitila și-și rezolvă petițiile pe distanța Vărciorova-Mahadia...

S'a aruncat, astfel, puțin praf în ochii marelui public naiv, care nu-și dă seama câtă dreptate are

fabulistul când spune: — „S'a schimbat boerul nu e cum îl știi...” O singură pildă ajunge. D-l Aurel Vlad, competentul ministru al Arțelor, a venit la Palat să depună jurământul *per pedes*. Alaltăeri, însă, a părăsit inopinat o ședință a consiliului de miniștri ca să se ducă până la Orăștie să-și aducă trei cămăși, că nu mai avea curate. Se înțelege, n'a mai pornit pe jos...

Diurniștii. — Printre economiile, cari s'au anunțat cu surle și cu tobe de actualul regim, se găsește înscrisă și aceea a suprimării diurniștilor. Altă economie anunțată pentru înșelarea alegătorilor; altă farsă pusă la cale cu premeditare; altă minciună.

Să vedeți cum stau lucrurile. Pur și simplu au fost concediați diurniștii partidului liberal, pentru a li se face loc partizanilor guvernului actual. S'a trimbițat scoaterea din slujbă a celor dintâi, dar nu s'a scos o vorbă despre numirea celor din urmă. Cu toate acestea ministerele sunt pline de tineri nepoți și de vechi agenți electorali, cari au așteptat cu nerăbdare ceasul biruinței asupra diferitelor capitole bugetare.

Nu mai vorbim despre înmulțirea fără rost și fără lege a posturilor de miniștri. D. Iuliu Maniu a pus o zăbavă penibilă în numirea prefectilor și a secretarilor generali la departamente, dar a făcut subsecretari de stat din toți șefii de județ, cari s'au distins în multele alegeri parțiale. Toate aceste excepționale, cărora cu greu li se poate găsi o întrebuintare, au nevoie de șefi de cabinet, de consilieri tehnici și, bineînțeles, de dactilografe. Cum niciuna din aceste slujbe suplimentare nu e prevăzută în buget, deținătorii lor sunt — *horribile dictu* — diurniști.

Așa se face, că numai la departamentul Internelor funcționează nu mai puțin de șapte șefi de cabinet... Grozav am vrea să aflăm de unde sunt plătiți? Mult am vrea să știm, în ce categorie de funcționari au fost trecuți? Acelaș lucru se petrece la toate celelalte departamente. Risipa a început, subț masca vulgară a prefăcătoriei. Se joacă dansul frivol al sinecurilor, în guvernul care a promis cu mai emfatică ardoare desființarea lor. E un avertisment despre ceea ce va urma mai târziu...